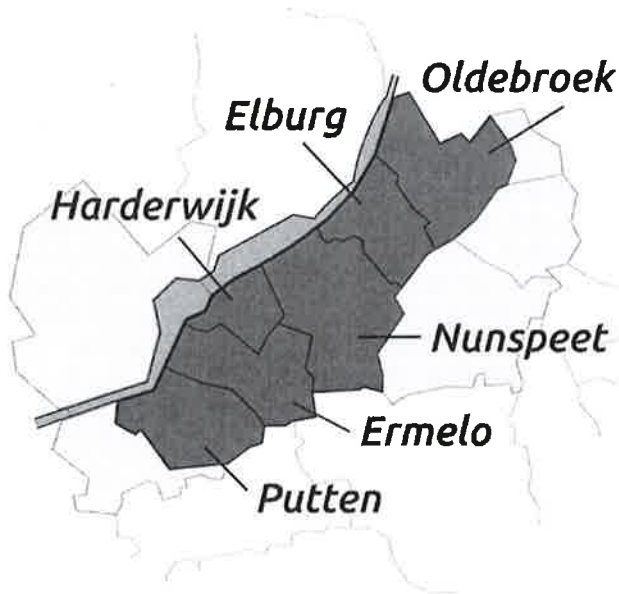

VNG REGIO OVEREENKOMST NOORD-VELUWE Ruimte voor Duurzame Energie

Aantal inwoners: 169.857
Oppervlakte: 51.800 ha

Deelnemers aan het traject Ruimte voor Energie vanuit de regio:

Gemeenten Putten, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Elburg en Oldebroek
Regio Noord-Veluwe
Waterschap Vallei en Veluwe
Provincie Gelderland

Ondersteuning van deze partijen bij het hieronder beschreven traject wordt geleverd door:

VNG
IPO
UvW
Ministeries van I&M, BZK, EZ
RVO
Energie-Nederland, Netbeheer Nederland/Alliander, Energieatlas, Nederlandse vereniging
Duurzame Energie

Waarom een ruimte voor energie traject?

De regiogemeenten in Noord-Veluwe hebben eind 2015 de Routekaart naar een Klimaatneutrale Regionale Energievoorziening opgeleverd. Zie

<http://www.regionoordveluwe.nl/routekaart>

Deze kaart dient als basis voor de gemeentelijke en gezamenlijke aanpak van de energieopgave. Uit de eerste globale verkenning blijkt dat we het energieverbruik van de regio in theorie voor de helft op eigen grondgebied duurzaam kunnen opwekken. De overige helft zullen we met energiebesparing moeten realiseren. Voor het realiseren van beide opgaven (opwekken en besparen) geeft de Routekaart 7 routes waar overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners aan gaan werken. Gemeenten zijn met hun bestuurders en stakeholders aan de slag gegaan om de trajecten uit de regionale routekaart te vertalen naar lokale uitvoering. Voor de route Ruimtelijke inpassing van Duurzame Energie ligt het primaat bij de gemeenten en de provincie Gelderland. Het waterschap Vallei en Veluwe levert een bijdrage aan de energieopgave via de opwek van energie en het beschikbaar stellen van ruimte voor energieopwekking. De energiepotentie voor de Noord-Veluwe die we nu in beeld hebben is grofmazig, nog niet compleet en niet naar de gemeentelijke schaal vertaald. Om dit traject Ruimte voor Energie verder in te vullen en te concretiseren is een gedetailleerde verkenning van de potentie per gemeente noodzakelijk en zullen kansen uiteindelijk leiden tot het benoemen hiervan in regionale en gemeentelijke omgevingsvisies en ruimtelijke keuzes in omgevingsplannen voor o.a. zon, wind, biomassa en bodemenergie. Een traject dat een zorgvuldige aanpak verdient en waarmee de gemeenten in dit samenwerkingsprogramma geholpen worden door Rijk en andere samenwerkingspartners.

Omgevingsvisie

Ruimte voor energie is een verplicht onderdeel binnen op te stellen Omgevingsvisie en Omgevingsplannen. Vandaar dat dat wij het belangrijk vinden dat dit samenwerkingstraject, gestart vanuit de ambitie om een klimaatneutrale energievoorziening voor de regio te realiseren, aansluit op de gemeentelijke en provinciale trajecten rond de Omgevingsvisie.

Deelnemende gemeenten in de regio zijn gestart met kennisdeling rond de nieuwe Omgevingswet. De eerste activiteiten rond gemeentelijke omgevingsvisies moeten nog starten. Wel zijn er in diverse (duurzaamheid)plannen en visiedocumenten uitspraken gedaan over wat de gemeente wel of niet wil met duurzame energie. Het maken van omgevingsplannen nieuwe stijl is nog niet gepland. Met het organiseren van Ruimteateliers voor energie lopen we dus voor op de planning van de activiteiten in het kader van de Omgevingsvisie. Belangrijk is dus de borging van de resultaten van dit samenwerkingstraject in de provinciale en gemeentelijke Omgevingsvisies en -plannen.

In de vastgestelde provinciale omgevingsvisie is al wel ruimte voor energie gemaakt. De provincie en haar partners streven naar een betrouwbare, betaalbare en hernieuwbare energievoorziening en naar energieneutraliteit in 2050. De omslag die zij willen maken is:

- van gebruik van fossiele energie naar gebruik van hernieuwbare energie;
- met een zuinig gebruik van energie en grondstoffen; de kringloop sluiten;
- vastleggen van gebieden voor windturbines.

De uitgangspunten zijn uitgewerkt in de Omgevingsverordening. Aangegeven is waar windenergie mogelijk en uitgesloten is en waar biomassa vergistingsinstallaties zijn toegestaan. Twee keer per jaar wordt geïnventariseerd op welke onderwerpen de provinciale omgevingsvisie geactualiseerd moet worden. In 2016 wordt onder meer het ruimtelijk beleid voor grote grondgebonden zonneparken in de omgevingsvisie vastgelegd.

In de Omgevingsagenda werkt de provincie met haar partners de opgaven nader uit. Voor de Veluwe wordt de nadruk gelegd op de versterking van de natuurlijke en recreatieve kwaliteit van het gebied en betere economisch uitnutting hiervan.

Waterschap Vallei en Veluwe streeft er naar om in 2025 volledig energieneutraal te zijn.

Zij werken hard aan het verzilveren van de potenties van hun installaties en terreinen. Zoals zonnepanelen op rwzi Elburg. Levering aan de omwonenden zou interessant kunnen zijn. Verschillende locaties zijn geschikt voor windmolens. In ieder geval ook enkele rwzi's. Er worden momenteel verschillende vergistingsinitiatieven onderzocht. Met name in Nijkerk en Harderwijk. In Elburg wordt de vrijkomende vergistingscapaciteit ook opgevuld en zal er elektra worden terug geleverd aan het net. Verder is er nog warmte in overvloed aanwezig. Via dit traject liggen er kansen voor het waterschap om bijvoorbeeld biogas, wind- en zonne-energie op de(rwzi)-terreinen aan de voorkant ruimtelijk te regelen.

De opdracht voor regio.

Maak helder wat de betekenis en consequenties zijn van de beleidsdoelstelling klimaatneutrale energievoorziening door:

- Alle energieopwekkingsopties voor de regio per gemeente in beeld te brengen
- De ruimtelijke betekenis hiervan te schetsen

De gemeenten op de Noord-Veluwe gaan de energiestrategie vormgeven door de "Regionale Routekaart naar Klimaatneutraal" te vertalen naar een gemeentelijk uitvoeringsprogramma. Belangrijk onderdeel is de vertaling van klimaatdoelen naar ruimtelijke inpassing van duurzame energieopwekking en -opslag per gemeente. Voor het daadwerkelijk in gang zetten van projecten in de gemeenten m.b.t. energieopwekking, is het van belang om eerst goed in beeld te hebben waar grootschalige duurzame energieopwekking (op termijn) wellicht plaats kan vinden. Daarnaast is voor het bereiken van de doelen ook van belang de kleinschalige toepassingen in beeld te hebben. Ook daar gaan lokaal besluiten over genomen worden. (Bijv. alle daken vol met zonnepanelen? Iedere woning WKO?)

De regiogemeenten willen graag een traject dat helderheid biedt op de concrete ontwikkelkansen, zowel qua beleid als locaties. We willen per gemeente een verdiepingsslag op de globale verkenning die in het kader van het regionale Routekaart traject is gemaakt als basis voor besluitvorming daarover. Voor het ruimtelijke spoor zal dit vastgelegd worden in gemeentelijke (omgevings)visies en daarna in bestemmings- / omgevingsplannen. Het kan op verzoek van de gemeenten in de provinciale omgevingsvisie worden vastgelegd, via eerder genoemde halfjaarlijkse actualisatie. Daarmee geven we invulling aan de route Ruimtelijke inpassing van Duurzame Energie uit de regionale Routekaart.

Overzicht van op te leveren producten, resultaten.

- Realistische potenties voor Duurzame Energie per gemeente in kaart brengen (CAPEX, ruimtelijk beslag, PJ's). Voor de routekaart is er al veel in beeld gebracht. We willen dit aanvullen met ontbrekende potenties (zoals warmte uitwisseling, geothermie, energiebesparing) en de inschatting verfijnen naar realistische potenties
- Ruimtelijke vertaling van de potenties en ruimtelijke kansen (praktische kansenkaart)
- Beeld van kansen, impact (bijdrage klimaatdoelstellingen) en beperkingen (realistische scenario's)
  - o Basis voor inspiratie en *discussie*
  - o Landschappelijke insteek, *beeld*
- Lijst van mogelijke aanpakken m.b.t. kansen
- Overzicht van oplossingen en beïnvloedingmogelijkheden rond beperkingen (wettelijk en beleidsmatig), nieuwe ontwikkelingen en technieken en mogelijkheden voor de langere termijn
- Basisdocument voor verankering: input voor discussie over ruimtelijke keuzes; voorstel voor bestuurlijk akkoord Ruimtelijk Plan (Omgevingsplan)
  - o Scheppen van ruimtelijke voorwaarden per gemeente
  - o Keuzes: wat ga je per gemeente realiseren (volgorde, tijdpad)
  - o Bij elkaar brengen voor bijdrage regionale opgave
- Aanzet tot uitnodigingsplanologie (initiatiefnemers, energie coöperaties)

Globaal overzicht van het proces en de planning

Werkwijze

1. Regionale potentiekaart geschikt maken als vertrekpunt voor de ruimteateliers: regionale view bewerken naar gemeentelijke potentie, aanscherpen daar waar mogelijk; aanvullen van potentie (bodemthermie, biomassa). Interactieve kaart.
2. Regionale startbijeenkomst in de vorm van een energiecollege (zie bijlage) voor overheid (m.n. RO) en stakeholders (aansluiten bij resultaten en stakeholders van de ateliers gebiedsvisie Veluwe)
  - o gebiedseigenaren: woningeigenaren/coöperaties, bedrijven (recreatiesector, landbouw...), defensie (via ministerie), SBB, RWS,
  - o warmte leverende bedrijven
  - o landbouw, LTO
  - o recreatiesector
3. Ruimteateliers / workshops per gemeente
  - a. actieve betrokkenheid provincie (natuur, landschap, R.O en recreatie) en waterschap: in beeld van meebewegende ontwikkelingen en activiteiten en stakeholders
  - b. voor ateliers zullen ook bedrijven en maatschappelijke organisaties uitgenodigd worden.
  - c. actieve inbreng gemeentelijke RO: huidige ruimtelijke planologie biedt onvoldoende mogelijkheden om doelstellingen te halen
  - d. Hoe gaan we het gat tussen theorie en praktijk dichten
    - i. Ruimtelijke mogelijkheden, koppeling met andere ontwikkelingen en keuzes
    - ii. Toekomstige scenario's
4. Regionale uitwisseling van ideeën en ervaringen: speerpunten en meerwaarde voor de regio benoemen

Uitvoering

- Belangrijk is dat voor de communicatie met stakeholders en de discussie start, de feitelijke potentie goed en overzichtelijk in beeld is gebracht.
- Bij voorkeur na centrale aftrap een traject per gemeente. Als organisatie en middelen voor een atelier per gemeente niet rond komt kan als alternatief een start met pilotgemeente gemaakt worden en deze aanpak later bij andere gemeenten kopiëren

Start

- Uitvraag naar ervaren bureaus I&M traject
- Voorbereiding en begeleiding van de uitvraag i.s.m. I&M
- Kiezen van één bureau als aanspreekpunt die zorgt voor voldoende inbreng van kennis en kunde in het traject (technisch, ruimte / GIS, economie, visualisatie).
- Aansluiten bij de regio: aanvullen met bureau(s) uit de regio / die al binnen de regio hebben gewerkt. Denk aan gebiedsvisie Veluwe en voor Gelders Energie Akkoord (GEA)

Globale opgave

Per gebied naar alle vormen van duurzame energie (in combinatie) in beeld brengen. Verkenning wat per gebied de maximale bijdrage aan duurzame energie in de regio kan zijn uitgaande dat 6 PJ theoretisch haalbaar is en t.o.v. het huidige verbruik (12PJ) 50% bespaard moet worden.

Begeleiding van de discussie vanuit deze uitgangspositie richting ruimtelijke invulling en vastleggen in beleid.

Bestuurlijk commitment en planning voor besluitvorming

Colleges van deelnemende gemeenten, Waterschap en provincie Gelderland hebben ingestemd met het opstellen van deze overeenkomst (zie bijlagen). Deze overeenkomst is voorgelegd aan de gemeentelijke portefeuillehouders in het Portefeuillehouderoverleg

Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid van de Regio Noord-Veluwe. Dit overleg zien we als de stuurgroep van dit traject. Uitkomsten van het traject worden voorgelegd aan de besturen van de gemeenten, provincie en waterschap. Zij kunnen dan beslissen over wat hun bevoegdheid/aandeel is.

Organisatie in de regio

1. Dagelijks Bestuur Regio Noord-Veluwe (adviesring gemeenten)
2. Regionaal Portefeuillehouder overleg; Bestuurlijk trekker de heer Pieter Teeninga, portefeuillehouder VHV, RO en duurzaamheid (bestuurlijke aansturing)
3. Regio Noord-Veluwe; Dick Neuteboom (opdrachtgever)
4. Projectgroep Routekaart – Ruimte voor Energie; Innovatiecentrum Groene Economie Veluwe IGEV, RNV, gemeente Elburg en gemeente Putten (voorbereiding van de uitvoering).
5. Werkgroep Energiepotentie; gemeenten Putten, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Elburg, Oldebroek, RNV, IGEV, Waterschap Vallei en Veluwe, Provincie Gelderland, Alliander.
6. Via de uitvoering van de Ruimteateliers haken bedrijfsleven, landbouw, recreatie en maatschappelijke organisaties aan.

Contacten

Regio Noord-Veluwe

Ambtelijk contactpersoon

Dick Neuteboom

dneuteboom@regionoordveluwe.nl

2e ambtelijk contactpersoon

Simon Miske

smiske@regionoordveluwe.nl

Bestuurlijk trekker regio

Pieter Teeninga

Portefeuillehouder Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Duurzaamheid

Innovatiecentrum Groene Economie (IGEV)

M. van Beek, business developer

Gemeente Putten

Portefeuillehouder N. Gerritsen en A. Kleijer

Medewerkers E. Graaff, I. Steunebrink, G. Alberts

Ermelo

Portefeuillehouder J. van den Bosch en J. van Eijsden

Medewerkers

Harderwijk

Portefeuillehouders Pieter Teeninga en J. de Jong

Medewerkers

Nunspeet

Portefeuillehouders J. Groothuis en G. van den Berg

Medewerkers P.Quist en M. Schilder

Elburg

Portefeuillehouders J. Polinder en J. Oosthoek

Medewerkers S. Kiewiet, M. Swart, A. Voskamp, J. de Graaf, G. Steentjes, H.Tychon

Oldebroek

Portefeuillehouder Harm Westerbroek,

Medewerkers

Provincie Gelderland

Portefeuillehouder J.J. van Dijk
Medewerker W. Bruggink

Waterschap Vallei en Veluwe
Portefeuillehouder B.J. van Vreeswijk
Medewerkers W. van Vilsteren, E de Valk, J.Timmer

Overzicht bestaande trajecten, planningen en budgetten die bijdrage op het opstellen en uitvoeren van de energiestrategie

Opstellen Regionale Routekaart Klimaatneutraal; € 25.000,- en 400 uur (gerealiseerd)
Gemeentelijke uitvoeringsplannen Klimaat
Regionaal uitvoeringsplan Klimaat
Kennisdelingsactiviteiten Omgevingswet

Ondersteuning/ middelen/ instrumenten de regio nodig heeft.

Uitbreiding contacten en netwerk

- Rijkswaterstaat en provinciale over kansen voor duurzame energie en wegen
- Provincie Gelderland (eventueel via IPO over financiering Ateliers)
- Defensie over geldende restricties t.a.v. plaatsing bijvoorbeeld zonneakkers, windturbines.

Energie potentiekaart

Regio krijgt (financiële) ondersteuning vanuit het project om de energie potentiekaart verder aan te vullen en deze om te zetten naar een interactieve kaart die gebruikt kan worden voor de Ruimte ateliers in de gemeenten.

De Energie-atlas wordt voor de regio Noord-Veluwe beschikbaar gesteld. Het energieverbruik, de besparingspotenties en de potentie van de verschillende energietechnieken van de regio worden met alle beschikbare gegevens in beeld gebracht. Er is ondersteuning voor de regio beschikbaar om deze data op te halen uit de atlas. En indien nodig van andere bronnen.

Energiecolleges

Het planbureau voor de leefomgeving heeft capaciteit vrijgemaakt om colleges over energie en ruimte te organiseren. Het coördinerend team en RVO zal ondersteuning bieden bij het opzetten en inhoudelijk voorbereiden van dit Energie college. Invulling voor de regio.

Ateliersessies

Budget: uit deal Energiestrategie is €15.000 euro beschikbaar voor ateliers. Voorbereiding en begeleiding van deze ateliers wordt mede verzorgd door ministerie I&M. Regio zorgt voor opdracht ateliers, aanwezigheid van stakeholders, etc. en proces om (tussen)resultaten voor te leggen aan bestuurders. I&M zorgt voor relatie Rijk-regio, betrekken ministeries, volgt proces en levert kennis/ervaring.

Verankering

Ondersteuning van de regio bij het opstellen van de energiestrategie is alleen mogelijk onder de voorwaarde dat de regio en zijn gemeenten bereid zijn zich te committeren aan het proces en de gezamenlijk geformuleerde opgave en oplossingsrichting. Dat kan betekenen dat er in elke gemeente substantieel ruimte gemaakt moet worden voor duurzame energie.

Kennis en expertisebudget

Voor de regio is € 20.000 beschikbaar voor kennis en expertise. Dit wordt verdeeld over een aantal strippen. Deze strippen kunnen de regio's inzetten voor advies op thema's als financiering, marketing in de regio, stakeholder analyse etc. Indien nodig kunnen deze strippen extra worden ingezet voor de Energie ateliers.

Inbreng in uren vanuit de regio

- o Gemeentelijke uren vanuit RO en Duurzaamheid
- o Deelname van minimaal 2 medewerkers per gemeente (50 uur per deelnemer)
- o Bijdrage waterschap
- o Bijdrage provincie Gelderland
- o Traject van 6 maanden
- o Deelname aan het lerend netwerk energiestrategieën.

De regio verbindt zich met het ondertekenen van dit contract aan de opdracht.
VNG verbindt zich namens de deelnemende externe partijen, met de ondertekening aan de ondersteuning van de regio bij uitvoering van deze opdracht

Namens de regio Noord-Veluwe

30/6/2016
Datum

Namens ondersteunende partijen

Datum 11/10/2016